

COVİT 19 PANDEMİSİ BAĞLAMINDA FOTOĞRAF SANATININ SORUMLULUĞU

Dr. Handan Tunç -Mayıs 2020

YENİ YÜZYIL 2020'DE BAŞLIYOR

Avrupa araştırma merkezi Bruegel' in araştırmacılarından Enrico Bergamini, *"COVID-19 sosyo-ekonomik eşitsizliği ortaya koyuyor ve yakın gelecekte eşitsizlik daha da derinleştirecektir."*¹ Diye yazıyor. Gelir düzeyine, yaşam koşullarına ve mesleğe bağlı olarak, insanların, pandemiye eşlik eden ve toplumdaki kutuplaşmayı artırabilecek farklı ekonomik şokların yaşaması kaçınılmaz hale gelmiştir.

Dünya nüfusunun neredeyse yarısı tecrit edildiğinde fark zaten hemen hissedildi. Bu *"beyaz yakalı karantina"*, diye yazıyor The New York Times, Amerikalı bir girişimciye atıfta bulunuyor: *"Eviden çalışma Amerikalıların büyük çoğunluğu için uygun değildir!"* Kuşkusuz bu bilgi dünya çalışanlarının ezici bir çoğunluğu için geçerlidir. Teknolojik alt yapıların geliştirilip, çalışanların eğitilmiş olması durumunda bile, iş alanlarının yalnızca % 28'i uzaktan çalışma yöntemiyle sürdürülebilir özelliğe sahiptir. Söz konusu alanlarda çalışan sayısı dikkate alındığında, en iyimser ölçekte çalışanların yalnızca % 02'si uzaktan çalışma yönteminden yararlanabilir. Yalnızca tarım sektörü dünya çalışanlarının sayıları dikkate alınır, uzaktan çalışma çözümü, pratikte gerçekçi değildir.

Karantina sırasında uzaktan çalışma yönteminden yararlanma, gelirle güçlü bir şekilde ilişkilidir ve gelir azaldıkça uzaktan çalışma yönteminin uygulanabilirliği azalmaktadır. Örneğin ABD'de gelir dağılımının ilk % 25 diliminde bulunanların % 60' tan fazlası uzaktan çalışma yöntemini kullanabilirken, en alt gelir grubu olan son % 25' in sadece % 9' u uzaktan çalışma yöntemini kullanma olanağına sahiptir. Uzaktan çalışma olanağı ile ilgili eşitsizlik yerel işgücü piyasalarının uzmanlaşmasına bağlı olarak şehir merkezi ile kırsal kesim arasında da görülmektedir.

¹ <https://www.rbc.ru/opinions/politics/20/04/2020/5e9d58579a794737af3cc2b5>

Karantina sırasında evden çalışamayanlar ve dünya siyasi yönetimleri; aynı izolasyon ikilemiyle karşı karşıya kalmışlardır. Ekonomik aktiviteyi ve geliri korumak ile sağlığın korunması arasında seçime zorlanmışlardır. Dahası, birçok çalışanın neredeyse hiç seçeneği yoktur. Çünkü düşük kazançların, haftalarca süren karantinada hayatta kalmaya yardımcı olabilecek önemli bir finansal birikimin oluşturmalarına izin vermesi olanaksızdır. Sağlık sektöründe çalışanların yanı sıra kilit sektörler ve hizmetlerde çalışanlar, (hemşireler, eczacılar, süpermarket ve kargo çalışanları) zaten karantinaya alınamazdı. Bu gruplar, çalışmaya ve ödeme almaya devam ederler, ancak evden çalışamayacakları için enfekte olma olasılıklarının daha yüksek olmasının kaçınılmazlığı, haklı bir korku kaynağıdır. Dünya Ekonomik Forumu, dünyadaki tüm çalışanların neredeyse yarısı (% 49) olan hizmet çalışanları için, virüs korkusunun bir iş kaybetme korkusu kadar gerçek olduğunu belirtiyor.² Gelir, eğitim ve konut kalitesinin daha kötü olduğu bölgelerde, işçiler yarı zamanlı işlerde daha sık yer alırken; uzaktan çalışma olasılıkları daha düşüktür.

Sonuç olarak, hem ekonomik statü hem de sağlık açısından şokların maliyeti daha yüksek olacaktır. Buna ek olarak, daha düşük gelir ve daha düşük çevre kalitesi, daha sık ruhsal bozukluklar, depresyon ve artan aile içi şiddet seviyeleri ile de ilişkilidir. COVID-19 salgını ve uzun süreli karantina nedeniyle oluşan yüksek finansal ve psikolojik stres göz önüne alındığında, eşitsizliğin bu yönünün daha da kötüleşebileceği öngörülmektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) , pandeminin etkisiyle işsiz sayısındaki artışın küresel mali krizden daha fazla olacağını öngörüyordu. Mart ayının sonunda yayınlanan ILO' nun tahminlerine göre; 25 milyon kişinin daha işsiz sayısına eklendiğini göstermekteydi. Başka bir deyişle; dünyadaki yedi işçiden birinin işlerini kaybettiği ifade ediliyordu. Ancak sadece bir hafta sonra, Amerika Birleşik Devletleri' ndeki işsizlik oranının yaklaşık bir buçuk kat arttığı görülünce, ILO rakamlarını güncelleyerek işsiz kalanların sayısının 50 milyonu geçebileceğini bildirdi.³

PANDEMİ SONRASI KÜRESEL EŞİTSİZLİK

Branko Milanoviç, gelişmiş ekonomilerde durgunluğun daha güçlü olması durumunda, bu ülkelerin sakinleri ile dünyanın başka bir kesiminin nüfusu arasındaki gelir farkının daralacağını savundu. *“Bu nedenle, küresel eşitsizlik, ekonomik başarı ile değil, olumsuz faktörler nedeniyle azalacaktır”* sonucunun ironik yorumu, eşitsizliğin ülkeler içindeki eşitsizlikleri de büyük ölçüde artacağını göstermektedir.

² <https://www.the-scientist.com/news-opinion/universities-issue-hiring-freezes-in-response-to-covid-19->

³ <https://www.the-scientist.com/news-opinion/universities-issue-hiring-freezes-in-response-to-covid-19->

Ekonomik faaliyetteki düşüş, özellikle yoksulluk sınırına yakın işçileri vuracağından, çalışan yoksulların sayısı önemli ölçüde artacaktır. ILO tahminlerine göre, COVID-19 salgını, 45 milyon insanın daha bu kategoriye girebileceğini öngörmektedir.

Özellikle savunmasız olanlar: ekonomileri koronavirüs nedeniyle faaliyetlerini önemli ölçüde azalan veya neredeyse tamamen duran alanlara bağımlı olan ülkelerin sakinleridir. Örneğin, Tayland ve Pasifik ada devletleri, turizme; Vietnam ve Kamboçya tekstil endüstrilerine bağımlıdır. Dünya Bankası değerlendirmesine göre, sadece Doğu Asya ve Pasifik ülkelerinde yoksulların sayısının 11 milyon daha artacağı tahmin edilmektedir.

Düşük gelirli ülkelerde (özellikle Afrika), az gelişmiş sağlık sistemi ile başarılı bir şekilde salgıla mücadele edemeyeceği için enfeksiyonun yayılması trajik boyutlara ulaşacaktır. Hindistan gibi aşırı kalabalık, konut ve toplumsal yaşam standartları sorunlu olan ülkelerde, durum daha da kötüleşecektir. Böyle bir durum sosyal gelişimi, insan haklarını ve hatta gıda güvenliğini olumsuz etkileyecektir.

Dünyadaki hükümetler pandeminin ekonomik etkisini kontrol altına almak için çözüm ararken, gelişmekte olan ülkelerde mali manevra için daha az olanak olduğu unutulmamalıdır. Piyasalarda, para birimlerinde ve ihracat kazançlarında düşüş gerçekleştiği bilinmekle birlikte, bunun ancak bir fırtınanın başlangıcı olabileceği öngörülmektedir. Bu tür ülkelerdeki bir salgının, liderlik krizlerine neden olması ve politik istikrarsızlık ve kaos koşullarının hazırlamasından korkulmaktadır. Nüfusun en yoksul kesimlerinin zaten yoğun baskı altında olduğu ülkelerde; yetkililerin, enfeksiyonun yayılmasını sınırlamak için aldıkları önlemler kılıfında, toplumsal baskıyı artırmaları olağan olarak kabul edilip, baskılara uluslararası toplum müdahale etmeyecektir. Örneğin Kenya ve Güney Afrika'da polis, insanları karantinaya almaya zorlamak bahanesiyle protestoları, lastik mermili tabancalarla yatıştırırken, çok sayıda insanın yaralanmasına neden oldukları bilinmektedir. Umutsuzluk ve açlığın koronavirüsten daha erken öldürdüğünü, işsizliğin % 90'ı aştığı Zimbabwe'de dünya deneyimledi. UNDP Yöneticisi Achim Steiner "*Mevcut pandemi sadece bir sağlık krizi değil,*" dedi. "*Uluslararası topluluğun desteği olmadan, son 20 yılda elde edilen tüm kazanımlar; tüm nesiller - yaşam açısından olmasa da, haklar, fırsatlar ve haysiyet açısından kaybetme riskiyle karşı karşıyayız*"⁴ sözleriyle dünyayı uyardı.

Ekonomide Nobel Ödülü sahibi Esther Duflo ve Abhijit Banerjee, yetkilileri karantina döneminde sosyal yardım miktarını artırmaya çağırıyor : "*Bu olmadan*

⁴ <https://www.rystadenergy.com/newsevents/news/press-releases/covid-19-demand-update-oil-seen-down-4point9-jet-fuel-down-20-road-fuel-down-5point6-in-2020>

kriz ivme kazanacak ve ekonomik çöküşe dönüşecek ve bu şartlarda insanların emirlere uymaktan başka seçeneği olmayacak.”⁵ BM' in COVID-19'a karşı eylemi en savunmasız kişilere yardımcı olmayı amaçlıyor. Tipik olarak kadınlar, çocuklar, engelli insanlar, marjinal gruplar ve yerinden edilmiş insanlar ile savaş ve silahlı çatışmalar içinde kalanlar, en çok etkilenenler. Ancak çabalara destek her geçen gün azalıyor. Ülkelerin tüm dikkatlerini kendi ekonomik kayıpları ve yönetim istikrarını sağlamaya yoğunlaştırmış olması, pandemi sonrasında uygar dünyanın önceliklerini yeniden sorgulamasını zorunlu kılmaktadır. Koronavirüs pandemisinin ekonomik sonuçlarından en hafifi dünyada 500 milyon insanın daha yoksulluğa itilmesi olarak görülmelidir.

Yakın gelecekte güçlü hükümetler ve sermaye işbirliğinin daha çok pekiştiğine tanık olunacaktır. Koronavirüs pandemisi vatandaşlara daha yüksek vergiler ve azaltılmış kişisel özgürlükler şeklinde faturalanacaktır. Bu süreç hem otoriter hem de demokratik rejimleri etkileyecektir. Güney Kore deneyimi dünya çapında yaygınlaştırılabilir. Korona krizden önce demokratik ülkelerdeki, büyük nüfus verilerinin ticari ve siyasi amaçlar için toplanması ve kullanılması, periyodik olarak skandallara yol açmıştı. Büyük veri toplayıcıları, halkın kişisel bilgilerinin güvenliği ve anonimliğini güvence altına aldıkları biliniyor. Yakın gelecekte dijital kontrol sistemlerinin en geniş biçimde yasallaşması riski vardır. İnsanlığın yeni bir anti-ütopyaya rehin kalmasını önlemek için, vatandaşların dijital şeffaflığı, devletlerin ve kilit toplayıcıların şeffaflığı için yeni şartlarla dengelenmemesi öngörülemez yeni sorunlara zemin hazırlayacaktır. Soru şu: Vatandaşlar buna ihtiyaç duyacak mı? Özgürlük talebi, güvenlik talebinden daha yüksek olacak mı?

En büyük ülkelerdeki krizle mücadele önlemleri paketi çok küçükse veya tedbirler çok hızlı bir şekilde azaltılırsa, küresel bir depresyonun kamu beklentileri kendi kendini gerçekleştiren bir kehanete dönüşebilir. Krizden önce bile risk değerlendirmesi yeterli değildi: Piyasalarda bir şeyler ters giderse ülke rezervlerinin herkesi kurtaracağına dair güven vardı. Şimdi benzeri görülmemiş önlemlerin çok uzun bir süre devam etmesi bu yetersizliği küresel hale getirecektir.

Yeni güç testi ile, son yıllarda zaten sarsılmış olan entegrasyon ve küreselleşme idealleri karşı karşıya kalacak. Devletler yerel tam zamanlı endüstrilerin payında bir artışı teşvik edecek ve fiyat sistemini daha da çarpıtacaktır.

Kısacası, COVID-19 daha az açık, daha az refah içinde ve daha az özgür bir dünya yaratacaktır. Bu böyle olmamalıydı, ancak ölümcül virüs, yetersiz planlama ve yetersiz liderliğin birleşimi ile insanlığı yeni ve endişe verici bir yola soktu.

⁵ <https://www.the-scientist.com/news-opinion/universities-issue-hiring-freezes-in-response-to-covid-19->

Her durumda, bu kriz uluslararası arenadaki güç dengesini değiştirecektir. Tam olarak nasıl? Sadece tahmin edebiliriz. COVID-19, ekonomik faaliyetleri bastırmaya ve ülkeler arasındaki çelişkileri yoğunlaştırmaya devam edecektir. Uluslararası ilişkiler sistemi, hem ülkeler içinde hem de ülkeler arasında istikrarsızlığa ve çatışmalara yol açacak bir baskı yaşayacaktır.

Pandemiler her zaman büyük değişiklikler getirmiştir. Bazıları şehirleri, bazı alışkanlıkları değiştirdi. Bazıları yeni buluşlara zemin hazırlarken, diğerleri yeni bir sosyal yapı yarattı. Ancak istisnasız, insanlarla uzun süre kalan yeniliklere yol açtılar. Küreselleşmenin neredeyse tüm alanlarda yol açtığı dönüşüm sürecinde, tehdidin asimetrik ve çok boyutlu konumu; tehdidin algısını değiştirdi ve bu çeşitlilik nedeniyle güvenlik paradigmaları değişti ve "güvenlik" kavramını genişletme ve derinleştirme süreci hızlandı.

EN İYİSİ İÇİN UMUTLAR

Krizin ağırlaştırdığı koşullara karşın, işbirliği ve ortak problem çözme ihtiyacı son derece yüksektir. Krizden sonra devletler (1930'larda olduğu gibi) uluslararası ticaretin restorasyonunu engelliyorsa, bu depresyonu derinleştirecek ve uzatacaktır. 2008-2009 Büyük Durgunluğundan sonra, G20 ülkeleri küresel finansal sistemin istikrarını artırmak için ortak çaba gösterdiler. Bu yeniden gerçekeştirilebilirse; gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri birleştiren bu tür geniş formatların yararlı olacağını ve mevcut krizin çok yüksek bir küreselleşme karşıtı dalgasına neden olmayacağı beklentilerini güçlendiriyor.

Belki de bugün dünya topluluğunun öncelikli görevi, dünya ticareti ve sermayenin hareketi (bunun için mekanizmalar uzun zamandır yaratılmıştır) için ek destek değil, küresel insani sorunları çözmek için etkili (tercihen piyasa) kurumların oluşturulmasıdır.

BİREY OLARAK SORUMLULUK ALMAK

Hibrit insan yaşamı, transhumanizm, küreselleşme, zamanların ruhu veya zeitgeist dönemi, eko-kameralar, dijital ekonomi, dijital pazarlama, nakitsiz toplum reformu, yapay zekâ, Siber Toplum Felsefesi ve insanlık, etkisi şaşırtıcı derecede güçlü, koronavirüs pandemisiyle ilişkili sorunlarla savaşıyor. Dünyanın virüsü ele geçireceği zaman gelecek, ama yaşam asla aynı olmayacak. Virüs salgını sadece ekonomiyi felç eden küresel bir krizi kışkırtmakla kalmadı. Mevcut dünya düzeninin birçok hastalığını ortaya çıkardı.

Bugün eleştiri ve çatışmayı ifade etmezsek, yarın nasıl yapabiliriz? Ama her şeyden önce, kendimize bundan sonra nasıl olacağını sormaya başlıyoruz.

Yaşamlarımızın dayandığı fizikselliği geri kazanmak nasıl mümkün olacak? Sosyal alanları nasıl yeniden inşa edeceğiz ve kamusal alanları nasıl geri alacağız? Bu dönemden kaynaklanacak artan eşitsizliğe nasıl bir baraj koyacağız? Bizi kolektif olarak mutsuzluktan ve yalnızlıktan korumak için sosyal ağlar organize etmek nasıl mümkün olacak? Bu gün herhangi bir eleştiri ve çatışma olasılığını askıya alırsak, yarın kendimize bu soruları sormak nasıl mümkün olacak?

SANATÇININ TOPLUMSAL SORUMLULUĞU

Sanat yaşamı yansıtan bir ayna değildir, buna karşı yine de dünyanın bir parçasıdır. Sanat sadece gerçeği betimlemez ama gerçekten etkilenir. Sanat kendine özgü kısırtılı bir varoluşa sahiptir. Bu anlamı ile Alain Robbe Grillet şöyle demiştir: “Sanatın görevi önceden bilinen bir doğruyu betimlemek değil, henüz kendilerince bilinmeyen belli soruları ya da olası yanıtları özel bir dilde aramaktır.”⁶

Küresel dünya sadece ekonomik dönüşümün ya da sosyal tüketim standartlarının mekanik bir dönüşümünün sonucu değil, bir bütün olarak insan yaşamının kültürel ve etik değerler dizisinde bir değişikliktir.

Felsefi düşünce tarihinde tanınan etik kategoriler ve klasik erdemler, değişen dünyanın yeni koşullarında kültürlerarası bir alanda uluslarüstü, evrensel önem taşıyabilen ahlaki değerler olarak, giderek daha fazla yorumlanmaktadır. Bu nedenle, 8 Eylül 2000 tarihli BM Binyıl Bildirgesi, “*modern dünyadaki temel ilke ve değerler arasında, devlet ve hükümet başkanlarının, bireysel toplumlara karşı bireysel sorumluluğa ek olarak, insan onuru, adalet ve eşitlik ilkelerini korumak için kolektif sorumluluğa sahip olduğunu belirtmektedir.*”⁷ (Sorumluluk, özellikle en savunmasız insanlara ve geleceğe sahip dünyanın çocuklarına karşı kaçınılmazdır)

İnsan onurunun anlamının; bireysel bilincin sahibi olarak bir insanın aynı zamanda kolektif bilinç taşıyıcısı olduğu ve bir insanın ahlaki değerinin onur kavramı aracılığıyla belirlendiği, fikrinden kaynaklandığı unutulmamalıdır.

Dünyayı anlayan, diğer insanlarla ilişkilere giren birey, onun için neyin önemli olduğuna karar verir ve dünyaya, etrafındaki insanlara, kendisine uygun olan değer tutumunu belirler. Değerler insanlığı ve her seviyede topluluktaki insanları birleştirir.

⁶ Baynes Ken (2002)Toplumda Sanat, Çev. Yusuf Atılğan, Yapı Kredi Yayınları: s.30

⁷ BM 8 Eylül 2000 Binyıl Bildirgesi // URL: [http:](http://)

Bilinçli sanat faaliyetimizin tüm kavramlarının bir değer yönü vardır. Bilincin en yüksek değerleri - yaşamın, özgürlüğün, mutluluğun anlamı - bireyin ahlaki dünyasını bir bütün olarak düzenleyen ve davranışları üzerinde düzenleyici bir etkiye sahip olan fikirlerdir. Bu nedenle, her sanatçı bağımsız olarak onlara karar verir. Çünkü değerlerle ilgili sorunlar başlangıçta kişiseldir. Yaşamın anlamı; varlığın anlamı, varoluşun nihai amacının tanımı, insanlığın kaderi, biyolojik bir tür olarak insan, bir insanın manevi ve ahlaki karakterinin oluşumu için büyük önem taşıyan temel dünya görüşü kavramlarından biri ile ilgili felsefi bir sorundur. Yaşamın öznel bir değerlendirmesi ve elde edilen sonuçların başlangıçtaki niyetlere uygunluğu, bireyin kendisini yapılandırma stratejileriyle ilintilidir. Bire; yaşamının içeriğini ve yönünü kavraması, çevredeki gerçeklik üzerindeki etkisinin ve hayatının ötesine geçen hedeflerini koymasının sağlıklı bir yolu olarak etik değerlere başvurur. Toplumsal yaşam içinde değerler kolektif bilincin ürünü olarak yeniden restore edilir. Önemli olan bu restorasyonun öznel etik değerlerini güçlendirmesidir. Ancak zaman zaman kolektif varoluş bilincindeki çıkar endeksli çarpıklıklar, öznel etiğin bütünüyle askıya alınmasının gerekçesini oluşturur.

Küreselleşen bir dünyanın bilgi toplumunda birey; bilinçaltını ve kişiliğinin iç alanını etkileyen siber uzayın yazılım ve donanımlarından biri haline gelme riskiyle karşı karşıyadır. Bu da küresel ekonominin hedeflediği hileli yönlendirme için geniş fırsatlar sunar. Sanatçı da her insan gibi varlığını anlamlandırdığı etik değerlerini yitirme hatta kaybının ayırdına varamama riskiyle karşı karşıyadır.

Shapiro' ya göre: *"Sanat yapıtları daha çok birbirleriyle yarışan niyetlerin ve süren bir çabadan doğan olasılıkların bulunduğu tanıklık eden bir tamamlanmışlık ve bağlantısızlık özelliğine sahiptir. Ona göre sanat algı değil araştırma bağlantılıdır. Sanatın bakış açısı öznel ve tekil üretim biçimi içinde kolektif aklı yaratmaktır."*⁸ Genel olarak, fotoğrafik vizyon sadece nesnel dünyayı mekanik olarak üretmez, aynı zamanda kamerayı kullanarak sanatçı algısını ve yorumunu gösterir. Görünür bir gerçeklik sergileme süreci olarak fotoğrafik vizyonun nihai tanımının özelliklerine dayanarak estetikleşmesi ile karakterize edilen; sanatçının görüşünün yoğunluğunu, yeniliğini ve kısacık bir anın görüntüsünü gösteren rafine bir görüntü sunumudur. Bu bağlamda belgesel fotoğrafçılık, aslında eşsiz bir görsel tarihsel ve sanatsal ifadedir. Fotoğrafçının ürünü doğası gereği bir sentez değil, bir analizdir ve neredeyse tamamen fotoğrafçının nesnel olarak gerçekleştirdiği bir izlenime dayanır. Fotoğrafın özelliği, birçok bileşenden oluşmayan, ancak tamamen sağlam bir görüntü yapılandırılması gerçeğinde yatmaktadır. Fotoğraf etiği; sıklıkla sözü edilen görüntü gerçekliğinin sorgulanması ile ilintili değil fotoğrafçının etik değerlerinin yetkinliği ile ilişkilidir.

⁸ Murray, Chris (2009), Yirminci Yüzyılda Sanatı Okuyanlar, Çev. Suğra Öncü, Sel yayıncılık, s.268

Belgesel fotoğraf yalnızca özünde bir hafıza olmakla kalmaz, aynı zamanda hafızayı bloke edebilen ve hızlıca bir karşı hafıza oluşturabilen etkiye sahiptir. Bu etkinin kontrolü, fotoğrafçının değerleri ve ilkeleriyle sağlanır. Etik değerler yaklaşımının uygulanması; fotoğrafçılıkta söylemin yalnızca yapısal, işlevsel, fenomenolojik kesinliği açısından değil, aynı zamanda ilgili kültürel ve tarihsel koşullar bağlamında olduğu kadar, belirli hümanist değerlerin kazanımları ve kayıpları bağlamında da analiz edilmesini gerekli kılar.

Dorothea Lange'ın hatırlatığı gibi: *"Hepimiz hikâye anlatıcısı olduğumuz bir zamanda yaşıyoruz. Profesyonel bir görsel sanatçı olmasanız da, sadece cep telefonunuzda bir kamera / video bulundurarak bir hikâye anlatma gücünüz de var. Topluluklarımızda paylaştığımız her görüntü bir izlenim bırakıyor, tepki alıyor ve bir anlatı oluşturuyor."*⁹ Fotoğraf ve hikâye anlatımındaki tüm harika teknoloji gelişmeleriyle birlikte, sosyal yaşamın etik temsili için standart oldukça düşüktür. Hikâye anlatımı, bireylerin ve toplulukların anlatılarını şekillendirir. Bu anlatılar yanlış olduğunda ve konular çarpıtılarak betimlendiğinde, bireylerin ve temsil ettikleri toplulukların algılarını büyük ölçüde etkiler.

Belgesel Fotoğrafçı J. Ross Baughman bir röportajında belgesel fotoğrafçının etik ilkelerini şöyle özetlemiştir:¹⁰

Etik değerlere önem belgesel fotoğrafçılar; görsel gerçekleri hiçbir şekilde ve hiçbir nedenle anlam ve yorum değişikliği yaratacak, görsel öğeleri gerçekte hiç var olmayan şekillerde yeniden bir araya getirmemelidir. Örneğin kırpma (başka bir kişiyi acımasızca kaldırırken izleyicinin dikkatini bir şeye zorlar) veya sadece objektiften bir odak uzunluğunu diğerinin seçimi, (geniş açılı bir bozulma ile şeyleri birbirinden ayırır veya bu şekilde görünmeyen şeyleri sahnede bir araya getirir), tüm bunlar ve diğerleri bol miktarda gerçekliğin manipülasyonuna veya bozulmasına izin verir. Yapay ışığın eklenmesi, yalnızca fotoğraftaki gerçekleri düşünüyor olsak bile, herhangi bir sahnenin gerçekliğini kesinlikle değiştirir. Kolaj, stüdyo canlandırmaları, dramatizasyonlar veya genişletilmiş, yüksek hızlı veya çoklu pozlamaların kullanımı da dâhil olmak üzere her müdahale açıkça kapsamlı olarak etiketlenmelidir.

Medya, insanları etkilemek ve manipüle etmek için güçlü bir araç haline geldi. Bu da fotoğrafçılıkta etik değerlerin yeniden sorgulanmasını zorunlu olarak yeniden gündeme getirdi. Fotoğrafçıların neyin kabul edilebilir neyin tartışmalı olduğunu belirlemelerine yardımcı olacak bir dizi etik kural kılavuz oluşturuldu. Ancak bu zorunluluk dile getirilirken büyük ölçüde fotoğraf üreticisinin kaybı öne çıkarıldı. İnternet siteleri veya haber medyasına, gördüğümüzde görüntülerin, değiştirildiği, taklit edildiği veya sahnelendiği için güvenmenin gittikçe zorlaşmasından yakınılırken akla; daha çok *"görüntü hırsızlığı"*, *"fotoğraf intihali"* ve çeşitli *"fotoğraf hileleri"* "Fotoğraf ödülleri ve yarışmaları etiği" geliyor.

⁹ <https://storryetling.com/network.org/explore/102/nonprofit-photography-etcs-andapproaches>

¹⁰ <https://lanoirimage.com/ethical-dilemmas-and-the-documentary-photographer-an-in-depth-interview-with-j-ross-baughman/>

Oysa bunların büyük bölümü etik değer problemi değil, suç unsuru olarak, hukuk problemidir.

PWB Etik Kuralları; profesyonel olarak çalışan, belgesel fotoğrafçıların gözetmesi gereken etik kurallar olarak düzenlenmiştir. Bu kurallar özetle şunlardır:¹¹

1. İnsanların sesleri var; onları güçlendirir ve hikâye anlatımı sürecini sömürgeleştirmeye çalışırız; her zaman iyi bir müttefik ve ortak olmaya çabalayarak, konumsallığınız ve ayrıcalıklarınız hakkında farkındalığınızı koruyun.
2. Öğrenin ve mümkün olduğunca dinleyin. Stereotiplerden, “beyaz kurtarıcı” / sömürge anlatılarından, şekillendirme, nostalji, romantizm, kültürel ödenek, kültürel fetişizm / egzotizm ve kişisel önyargılardan kaçınarak insanları / toplulukları mümkün olduğunca doğru bir şekilde temsil edin.
3. Nesnelere doğrudan veya dolaylı olarak (zihinsel, fiziksel veya duygusal) zarar vermeyin. Tüm konulara saygılı ve onurlu bir şekilde davranın.
4. Savunmasız insanların ve toplulukların (çocuklar, engelliler de, marjinal kişiler, vs) farklılıklarını vurgulayıcı biçimde görüntülemek için izin almanız yetersizdir. Görüntünün kullanılacağı alandan kaynaklanacak dolaylı zararın vicdani sorumluluğu unutulmamalıdır.
5. Düzenleme ve kaldırma işlemi sırasında görüntünün ve konunun bütünlüğünü koruyun.
6. Projenin sonucunu etkileyebilecek tazminatları, iyilikleri veya hediyeleri kabul etmeyin. Sadece kültürel olarak uygunsa hediyeler verin.
7. Doğaya müdahale etmeyin. Ayak izlerinden başka bir şey bırakmayın, fotoğraflardan başka bir şey almayın.
8. Selfie veya yaban hayatı içinde yaptığımız görüntülemelere dikkat edin. Tanıttığımız değerler ve anlatılar bir fark yaratır.

Le Goff Jacques; 1992 de kaleme aldığı “Tarih ve Bellek” adlı çalışmasında postmodernist görüntülemenin tehlikelerini de gözeterek, fotoğrafı kolektif bellekle ilişkilendirmiştir.¹² Şu anda okuduğunuz bu yazımın ana savı da bu ilişkilendirmeyi büyük ölçüde haklı bulmaktadır. Özetle: Fotoğrafik görüntülerin kişisel anıları yok etmediği, ancak onlarla her zaman bilinçli olmayabilecek çok özellikli şekillerde etkileşime girdikleri söylenebilir. Fotoğraflarla bellek hem sabit hem de akıcıdır: sosyal ve kişiseldir. Hafıza siteleri olarak fotoğrafik görüntüler (dijital ya da analog olsun) tarih hakkında bir görüş sunmaz, ancak anımsatıcı cihazlar olarak tarihsel bir temsili inşa edebileceğiniz algısal görüngülerdir. Sosyal hafıza, duygusal ve öznel durumu nedeniyle fotoğrafa kesin olarak müdahale eder. Dolayısıyla, görüntülere entelektüel bir yanıt veya öznel etkilerinin önceliği talebinde, “ekran anıları” kavramı alternatif bir çerçeve sunar. Tarih ve hafıza açısından kompozit oluşumlar olarak fotoğraflar; çocukluk anıları gibi çoğu zaman kendilerine

¹¹ <https://www.photographerswithoutborders.org/code-of-ethics>

¹² <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17540763.2010.499609?src=recsys> (Le Goff, Jacques. 1992 History and Memory, Oxford: Columbia UP. Trans. Steven Rendall ve Elizabeth Claman)

atfedilenden çok daha fazla öneme sahip olan yanıltıcı anlamlarının keskinliğine ve masumiyetine sahiptir.

Ben bir fotoğrafçıyım, film yapımcısıyım, sanatçıyım, yazarım, amatör görüntüleyiciyim ya da sadece zamana tanığım diyorsanız, COVİT19 pandemi krizini, etik olarak nasıl belgeleyeceğinizi düşünmekle yükümlüsünüz. COVID-19 sizi doğrudan etkilememiş olsa da etkilenenlerin sadece istatistik veri olmadığını hatırlayın. Duyarlılık, duygudaşlık ve insanlara saygı ile üretin. İroni ve mizah anlayışınızı; tarihsel gerçekliği hafife almak için değil; yaşananların yarın doğru anımsanmasını sağlamak için görüntülerinizde görevlendirin. COVİT19'un; maskelerden, eldivenlerden, boş sokaklardan ve günlük ölüm raporlarından daha fazla anlam içeren imgeleri barındırdığını görmekten kaçamayız.